

I Norge

en tegnspråklig læringsressurs til 50 timer samfunnskunnskap for voksne døve innvandrere

Veiledningen er ment for lærere som underviser voksne døve innvandrere i 50 timer samfunnskunnskap.

Målgruppen for læringsressursen «I Norge» er voksne døve innvandrere som har liten eller ingen skolegang. En kan hos denne gruppen forvente lave eller ingen lese- og skriveferdigheter, og med det liten eller ingen erfaring i å bruke skriftspråket som redskap for læring. Muntlig kommunikasjon der deltakerne tilegner seg kunnskap om det norske samfunnet gjennom dialog og praktiske erfaringer blir derfor viktig i opplæringen.

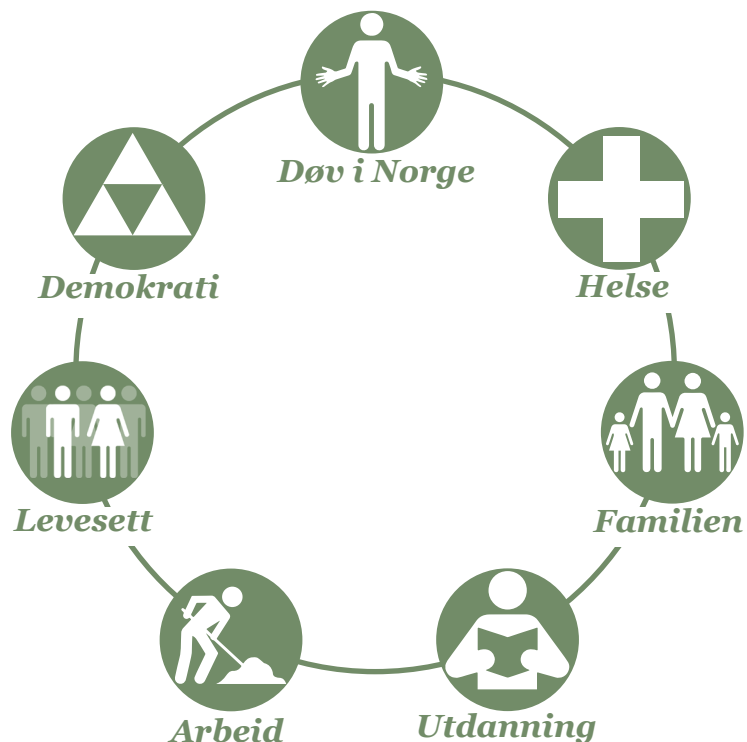
I følge *Læreplan i norsk og samfunnskunnskap* for voksne innvandrere (Vox, 2012) skal opplæringen i 50 timer samfunnskunnskap beskrive og forklare viktige trekk ved det norske samfunnet på et språk deltakeren forstår. Hørende innvandrere får opplæringen på sitt eget språk, både i form av undervisning og læremidler. Dette er vanskelig å innfri for voksne døve innvandrere. Døve innvandrere har ikke tilgang på tegnspråktolk eller lærere som behersker deres

tegnspråk, det finnes heller ikke læremidler på deres tegnspråk. Det vil si at døve innvandrere får opplæringen på norsk tegnspråk, et språk de er i ferd med å lære seg.

I *Viktig melding!* på hovedsiden til «I Norge» informerer vi om voksne døve innvandreres spesielle språk- og kommunikasjonssituasjon når de kommer til Norge. Informasjonen gis både på tegnspråk med tale, og på skriftlig norsk. I den tegnspråklige utgaven blir informasjonen belyst med rollespill. *Viktig melding!* kan være nyttig å bruke i kontakt med instanser som trenger informasjon om døve innvandreres sin situasjon når de kommer til Norge.

om ressursen

I hvert emne er det noen utvalgte glosser. Glosene vises med stillbilde, video og ordbilde. Der det har vært mulig illustreres begrepene innhold med bilder. Bildene er hentet fra emnene slik at de er gjenkjennbare for deltakerne.

Læringsressursen «I Norge» er på norsk tegnspråk, med norsk tale. Vi har lagt stor vekt på en visuell framstilling av lærestoffet, og at språkføringen er tilpasset en målgruppe som er i ferd med å lære seg norsk tegnspråk. Vi har derfor valgt å begrense mengden informasjon til det nære og konkrete i emnene i læreplanen. «I Norge» dekker ikke hele pensum i faget 50 timer samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Læreplanens emne «Ny innvandrere i Norge» er erstattet med emnet «Døv i Norge».

Selv om vi har lagt stor vekt på å tilpasse språkføringen til en målgruppe som er i ferd med å lære seg norsk tegnspråk, er det ikke sikkert alle deltakerne vil forstå det som sies på norsk tegnspråk. Læringsressursen vil likevel kunne brukes i undervisningen da det er mye visuelt materiell som kan være utgangspunkt for samtale. Bruk [denne oversikten](#) for å finne fram til det visuelle materialet i læringsressursen.

Samtalen som ressurs

Det er i samtalen at du som lærer kan få kjennskap til hvilken forståelse den enkelte døde innvandrere får om emnene i «I Norge». En viktig faktor for den enkeltes meningsdanning er personens referanserammer, som for en stor del er bestemt av ens kulturbakgrunn. Ved å vektlegge samtalen tar du, som lærer, høyde for at ulike referanserammer kan gi ulikt meningsinnhold. Når tegn (tegn/ord, ikke-språklige signaler) knyttes til ulike referanser blir det viktig å snakke sammen. Det er i samtalen at du og de døde innvandrere kan skape en felles mening, og gjennom det legger du til rette for at de døde innvandrere skal kunne knytte tilnærmet samme mening til emnene i «I Norge» som det som er tilsiktet fra vår side.

døv i Norge

Læreplanens emne 1. Ny innvandrere i Norge, sier:

Mål for opplæringen er at deltakeren skal

- få kunnskap om viktige rettigheter, plikter og muligheter som nyankommen innvandrere i Norge
- få kunnskap om viktige offentlige tjenester, for eksempel Folkeregisteret, Nav, Skatteetaten og tolketjenester
- kunne samtale om hvor viktig det er å lære norsk og delta aktivt i det norske samfunnet

Vi har erstattet emnet Ny innvandrere i Norge med emnet Døv i Norge. Det betyr ikke at døve innvandrere ikke skal ha emnet Ny innvandrere i Norge i opplæringen, men lærere og deltakere må bruke andre læringsressurser når det emnet skal gjennomgås.

Døv i Norge berører målene i læreplanen for emnet Ny innvandrere i Norge, men med Døv i Norge når vi også et annet mål:

- kunne samtale om hvor viktig det er å lære norsk tegnspråk og delta aktivt i det norske samfunnet

Målet med emnet Døv i Norge er at døve innvandrere skal få vite om døvemiljøet, og om instanser som kan hjelpe dem i deres hverdag.

Vi håper denne informasjonen kan bidra til at døve innvandrere tidlig kommer i kontakt med døvemiljøet. Der kan de møte andre tegnspråklige personer og delta på ulike sosiale arenaer, noe som vil være positivt for deres tegnspråkutvikling. Å kjenne til instanser hvor de kan søke hjelp, vil kunne lette deres hverdag.

Emnet Døv i Norge består av 5 temaer med undertema og en glosemodul.

Glosemodulen kommer frem på hovedmenyen når emnet Døv i Norge er aktivert.

språk og kommunikasjon

Norsk tegnspråk

Temaet innledes med et videoklipp av tegnspråklige som møtes til sosialt samvær. Det blir deretter formidlet at døve i Norge er stolte over å ha tegnspråk som sitt språk, og at de bruker tegnspråk både hjemme, ute og på jobb. Det blir også påpekt at det er tegnspråk på TV, og i den forbindelse vises det bilder fra ulike TV-programmer som Snakkis, Tegnspråknytt og Lek uten ord.

Det blir opplyst om at det i Norge er ca. 20 000 mennesker som kan tegnspråk, og at mange hørende lærer seg norsk tegnspråk. Det blir fremhevet at det er viktig å være sammen med døve som kan norsk tegnspråk når en selv skal lære seg det språket.

Norsk

To grunner for å lære å skrive og lese norsk blir trukket frem i dette temaet; vi møter norske tekster overalt ute i samfunnet, og døve kan kommunisere med hørende som ikke kan tegnspråk via skriftspråket. Avslutningsvis er det et eksempel om hvordan en kan skrive på mobilen for å få opplysninger i en gitt situasjon.

Tolk

Med utgangspunkt i tre ulike videoklipp blir sentrale tema om bruk av tolk, tatt opp; selve tolkeprosessen, at tolkebruker og tolk bør møtes i forkant av en tolkesituasjon for å bli litt kjent, og at mange hørende ikke er vant til å bruke tolk og dermed kan opptre litt usikker i tolkesituasjonen.

Teknologi

Her får en vite om ulike teknologiske løsninger for kommunikasjon når man befinner seg på ulike steder. Det blir påpekt at noen døve foretrekker å bruke webkamera da de med det kan bruke tegnspråk. Å kommunisere på tegnspråk kan føles tryggere, og i direkte kommunikasjon er det lettere å spørre om noe er uklart og med det unngår en misforståelser.

tjenester

Rådgivningskontoret

Temaet begynner med et videoklipp der en person oppsøker et rådgivningskontor for å få hjelp. Det blir opplyst om at det er rådgivningskontor i Oslo, Trondheim, Bergen og Stavanger. Og at ansatte ved disse kontorene hjelper både døve og døvblinde ved å gi råd og veiledning i ulike type saker. Tilbudet er gratis.

Frivillighetsentralen

for døve i Oslo består av en gruppe døve som ønsker å hjelpe andre døve. De tilbyr forskjellig hjelp, men vi forteller om to tilbud; kjøre eldre døve som er dårlig til bens til døveforeningen, og datahjelp.

Coda-Norge

er en interesseorganisasjon for hørende barn med døve foreldre. Vi har valgt å fortelle om denne foreningen da deltakerne i opplæringen kan ha hørende barn. Hvis deres barn er usikre på hvordan svare når hørende spør om hvordan det er å ha døve foreldre, så er det nyttig informasjon å finne på www.coda-norge.no. Informasjonen på denne nettsiden er på både tegnspråk og norsk.

kontakt

Døveforeningen

Med utgangspunkt i et video-opptak fra Oslo Døveforening, der vi ser tegnspråklige som møtes til sosialt samvær, blir det fremhevet at døveforeningen er en viktig møteplass for tegnspråklige. Det sosiale aspektet blir trukket frem, men andre aktiviteter blir også nevnt, som f.eks; medlemsmøter, pensjonist-treff og ungdomsklubb.

Døveidretten

Temaet innledes med et videoklipp av bowling og skirenn. En får deretter vite at noen steder i Norge har døve egne sportsklubber, som er for både kvinner og menn. Eksempler på idrettsgrener er fotball, bowling, langrenn og snowboard. Mange døve trives godt i idrettsmiljøet fordi det er en arena der de kan møtes og kommunisere på tegnspråk. Det blir også nevnt at døve fra Norge konkurrerer i ulike idrettsgrener mot døve fra andre land.

Ål Folkehøyskole

I informasjonen om Ål Folkehøyskole og kurs-senter for døve blir det fremhevet at det både er døve og hørende som reiser til Ål for å gå på skole. Det blir også sagt at skolen har ulike linjer, som f.eks. tegnspråk, døvekultur, norsk, data og friluftsliv.

Døves kulturdager

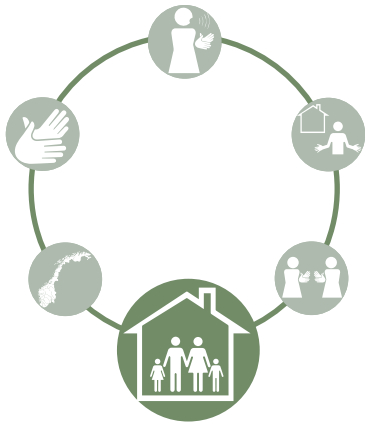
Her får en informasjon om Døves Kulturdager. Det er også et videoklipp fra kulturdagene i 2012. Avslutningsvis gis det litt informasjon om Norges Døveforbund.

Døvekirken

Med utgangspunkt i bilder av Døvekirken i Trondheim, Stavanger, Bergen og Oslo, blir det fortalt at det er flere døvekirker i Norge. Det gis også litt informasjon om kirkelige aktiviteter, og det påpekes at både troende og ikke-troende er velkommen i døvekirken.

hverdagen

Her får en vite litt om hvordan hverdagen for døve kan være i Norge. Og den varierer, på samme måte som den gjør for hørende. Noen velger å bruke fritiden hjemme med familien, andre liker å slappe av hjemme alene, og andre igjen foretrekker å være sammen med venner, trene eller reise. Døveforeningen blir nevnt som en av de sosiale arenaene hvor fritiden tilbringes.

hva og hvor

Vi har brukt Google sin karttjeneste for å vise hvor i landet en kan finne døveforeninger, døvekirker og rådgivningskontor for døve og døvblinde.

helse

Læreplanens emne 4. Helse, sier:

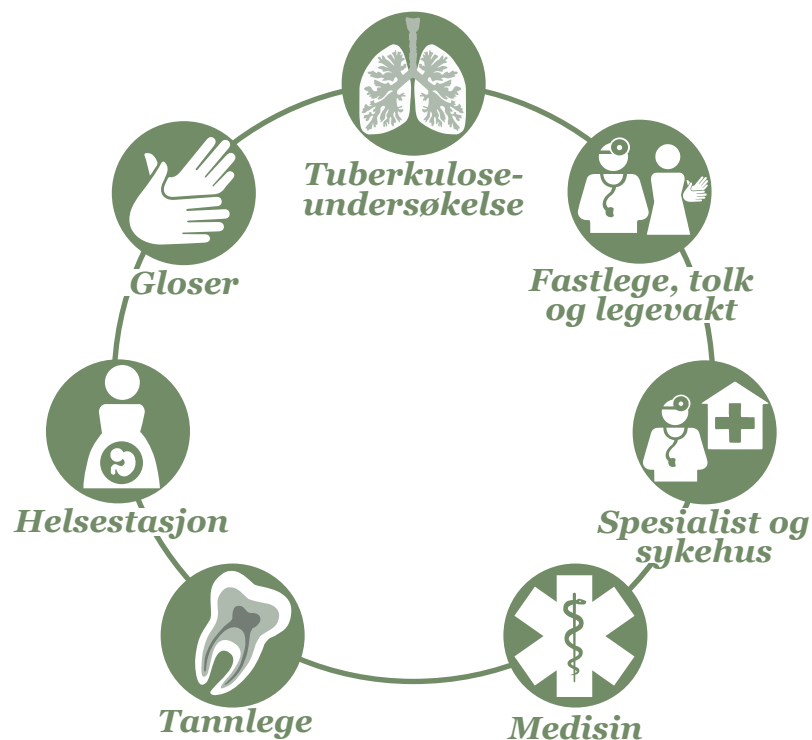
Mål for opplæringen er at deltakeren skal

- få kjennskap til hvordan det norske helsevesenet fungerer
- få kunnskap om hvordan en får tilgang til ulike helsetjenester
- kunne samtale om ulike syn på fysisk og psykisk helse, og om hvordan en selv kan forebygge sosiale og helsemessige problemer

Målet med emnet Helse i læringsressursen «I Norge» er at deltakerne skal kunne samtale på norsk tegnspråk om ulike helsetjenester og hvordan nyttiggjøre seg disse.

Emnet består av 6 temaer med undertemaer og en glosemodul.

Glosemodulen kommer frem på nettsidens hovedmeny når emnet Helse er aktivert.

tuberkuloseundersøkelse

I dette temaet informeres det om hvordan en tuberkuloseundersøkelse gjennomføres. Røntgen, blodprøve og tuberkulinprøve blir forklart med visuell støtte fra fotografier, film, tegninger og animasjoner.

Språklige og begrepsmessige presiseringer

Lovpålagt tuberkuloseundersøkelse: Temaet *Tuberkuloseundersøkelse* presiserer ikke hvem som har plikt til å gjennomgå en tuberkuloseundersøkelse. I følge veilederen *Helsetjenestetilbudet til asylsøkere, flyktninger og familiegjenforente* gjelder denne plikten for:

Alle personer fra land med høy forekomst av tuberkulose, og som skal oppholde seg mer enn tre måneder i Norge, har plikt til å gjennomgå tuberkuloseundersøkelse kort tid etter ankomst, [jamfør forskrift om tuberkulosekontroll § 3-1 første ledd](#). Plikten gjelder ikke personer som er unntatt fra utlendingslovens krav om arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse, dvs. personer fra de andre nordiske landene og diplomater. Det skal utføres røntgenundersøkelse av lungene hos personer som har fylt 15 år. Undersøkelsen omfatter i tillegg tuberkulintesting av alle nyankomne under 40 år (www.helsedirektoratet.no).

Vi fant det vanskelig å formidle informasjonen fra Helsedirektoratet til personer som får sin opplæring på et språk som de er i ferd med å lære seg. Vi har derfor valgt å formidle informasjonen slik: *Mange av personene som kommer til Norge og som ønsker å bosette seg i landet må gjennomføre en tuberkuloseundersøkelse*. Lærer bør i undervisningen gi en mer nyansert fremstilling av dette.

fastlege, tolk og legevakt

Fastlege

I forklaringen av fastlegeordningen trekker vi frem det positive ved å ha en bestemt lege som sin faste lege. Det er lettere å få time og pasienten betaler bare en egenandel. Fastlegen kjenner pasientens helse, og pasient og lege blir godt kjent, noe som kan lette kommunikasjonen. En annen viktig fordel er at fastlegen blir vant til å bruke tolk/tegnspråktolk. Det blir opplyst om at det er fastlegens ansvar å bestille og betale for tolketjenesten, men pasienten må melde behovet for tolk når timen bestilles. Det blir også informert om at en må betale ved bestilt time og ikke oppmøte, men avbestilling av time blir ikke nevnt. Det blir påpekt at vi i Norge ikke gir gaver til legen.

Hvem som har rett på fastlege blir ikke tatt opp. Vi mener det er best at det er i en dialogsituasjon at innvandrere får informasjonen om at en må ha et D-nummer for å kunne stå på liste hos en fastlege. De kan da stille oppklarende spørsmål og be om utfyllende informasjon. Det er viktig å informere om at en får konsultasjon hos lege uten D-nummer.

Pasientene må informeres om fastlegeordningen, samtykke, taushetsplikt, rett og plikt som pasient, mv. I tillegg er det viktig at pasienter får tilgang til legekonsultasjon uavhengig av om vedkommende har fått tildelt såkalt D-nummer. D-nummer er en forutsetning for å kunne stå på liste hos en fastlege, men må ikke hindre at pasient får konsultasjon med lege.
(www.helsedirektoratet.no)

fastlege, tolk og legevakt

Tolk

Dette temaet introduseres med et kort filmklipp fra et rollespill av en legekonsultasjon. Innholdet i rollespillet relateres til bruk av kvalifiserte tolker ved kontakt med helsevesenet, og til legens og tolkenes taushetsplikt. Det blir problematisert at mange velger å ta med en slektning i stedet for en tolk til legen. Men det opplyses om at en fra familien, eller en person fra rådgivningskontoret kan følge med til legen som støtte. Det gis også en forklaring på hvorfor det ikke er lov til å bruke barn som tolk. Det blir ikke nevnt at det er viktig å gi beskjed dersom en ikke kan møte til avtalt tid slik at tolkebestillingen kan avbestilles.

Legevakt

Her informeres det om at en kan oppsøke legevakta hvis en plutselig blir syk utenom fastlegens kontortid, og at en må påregne noe ventetid på legevakta før en får hjelp. Det opplyses også om at legevaktlegen kan vurdere at helseproblemet ikke trenger behandling før førstkomende hverdag, og at legevaktlegen da kan råde en til å gå til sin fastlege for behandling.

Språklige og begrepsmessige presiseringer

Primærhelsetjeneste: Dette begrepet blir ikke brukt da vi har lagt vekt på det nære og konkrete, som fastlege, tolk og legevakt. Lærer bør introdusere begrepet når deltakerne har så gode tegnspråkferdigheter at de kan motta mer utfyllende informasjon om hvordan det norske helsevesenet fungerer.

Egenandel blir ikke formidlet med tegnet EGENANDEL, men formidles på tegnspråk med et innhold tilsvarende noe slikt på norsk: *du betaler bare en liten sum*. Lærer bør i undervisningen bruke tegnet EGENANDEL slik at deltakerne lærer det språklige uttrykket for begrepet.

Kvalifiserte tolker blir formidlet på tegnspråk med et innhold tilsvarende noe slikt på norsk: *tolkene er dyktige i språk og oversettelse*. Lærer bør diskutere med deltakerne hva som ligger i begrepet dyktig – og gjerne introdusere begrepet kvalifisert og knytte dette til tolkeutdanning

spesialist og sykehus

Spesialist

Det vil være en fordel om deltakerne har gjennomgått teamet om fastleger før de begynner på dette temaet. Begrepet spesialist forklares med utgangspunkt i at fastleger og spesialister har den samme brede utdannelsen, men at spesialister har en tilleggsutdanning innenfor et bestemt område. Videre blir det informert om at det er fastlegen som henviser pasienten til spesialist, og at det er spesialister for kroppslige sykdommer og for psykiske problemer. Det blir nevnt noen grunner for hvorfor innvandrere kan ha behov for spesialist for psykiske problemer.

Henvisning

Temaet introduseres med et filmklipp fra et rollespill av en legekonsultasjon. Innholdet i rollespillet knyttes til at det er fastlegen som vurderer om pasienten skal henvises til spesialist. Til forklaringen om hvordan en kan bli henvist til spesialist har vi laget to animasjonsfilmer.

1.

Legen ordner med time hos spesialist

I animasjonsfilmen ringer fastlegen til spesialisten mens pasienten er hos legen. Vi ser deretter pasienten sitte hjemme og vente på brev. Brevet blir levert av postbudet. Pasienten åpner brevet, og vi kan lese når vedkommende har fått time.

Kommentar: I animasjonsfilmen har vi valgt å visualisere det at legen ordner med time hos spesialist ved at legen ringer til spesialisten mens pasienten er hos legen. Dette er nok ikke gjeldende praksis slik at det vil være behov for en presisering i undervisningen.

2.

Pasienten ordner selv med time hos spesialist

I denne animasjonsfilmen ser vi at pasienten får en henvisning fra legen. Deretter ser vi pasienten hjemme der han ringer og bestiller time

Det blir opplyst om at det kan være ventetid for time til spesialist, og at en når er hos spesialist kun får hjelp med det problemet en er henvist for. Videre blir det fortalt at en bare betaler en liten sum hvis det er fastlegen som henviser til spesialist, og at en må dekke alt selv om en henvender seg direkte til en spesialist.

spesialist og sykehus

Rekvisisjon

Her blir det informert om at fastlegen kan skrive ut rekvisisjon til for eksempel; fysikalsk behandling, hørselsmåling, høreapparat, og for ulike varslingsystemer. Her poengteres det også at en kun betaler en liten sum hvis fastlegen skriver ut rekvisisjon.

Sykehus

Det gis informasjon om at en kan bli innlagt på sykehus via fastlegen, legevakta, en spesialist eller hvis noe plutselig inntreffer og ambulansen frakter en til sykehus. Det opplyses om at innleggelse ved offentlige sykehus er gratis, men ved regelmessig behandling – poliklinisk behandling – må en betale litt selv. Det tas også opp at foreldre kan følge barn som blir innlagt på sykehus.

Språklige og begrepsmessige presiseringer

Spesialisthelsetjeneste: Dette begrepet blir ikke brukt da vi har lagt vekt på det nære og konkrete som f.eks. spesialister, henvisning og rekvisisjon, og sykehusinnleggelse. Lærer bør introdusere begrepet når deltakerne har så gode tegnspråkferdigheter at de kan motta mer utfyllende informasjon om hvordan det norske helsevesenet fungerer.

Offentlig sykehus: Betegnelsen blir brukt, men hva offentlig betyr blir ikke forklart.

Egenandel blir ikke formidlet med tegnet EGENANDEL, men formidles på tegnspråk med et innhold tilsvarende noe slikt på norsk: *du betaler bare en liten sum*. Lærer bør i undervisningen bruke tegnet EGENANDEL slik at deltakerne lærer det språklige uttrykket for begrepet.

medisin

Apotek

Temaet starter med et rollespill der vi ser to personer gå på apoteket, trekke kølapp, vente på tur og så blir ekspedert. Rollespillet knyttes an til informasjon om at vi i Norge kjøper medisiner på apotek, og at vi for noen typer medisin må ha resept fra legen.

Medisin

Også dette temaet introduseres med et rollespill: En legekonsultasjon der legen sier han skal skrive ut en resept. Etter rollespillet blir det påpekt at det er pasienten selv som må gå på apoteket og levere resepten. Det blir også nevnt at det står på apotekets etikett på legemidlet hvordan medisinen skal tas, og at en også får en muntlig forklaring på hva som der står.

Det opplyses også om at en må betale for medisinen, men hvis en er syk og må ha medisin over lengre tid, betaler en bare en liten sum. Det blir nevnt at lette medisiner kan kjøpes i butikk.

Språklige og begrepsmessige presiseringer

Blå resept: Begrepet blir ikke brukt. Vi har valgt å fremstille denne ordningen slik; *men hvis en er syk og må ha medisin over lengre tid, betaler en bare en liten sum.*

Egenandel blir ikke formidlet med tegnet EGENANDEL, men formidles på tegnspråk med et innhold tilsvarende noe slikt på norsk: *du betaler bare en liten sum.* Lærer bør i undervisningen bruke tegnet EGENANDEL slik at deltakerne lærer det språklige uttrykket for begrepet.

tannlege

Dette temaet har bare ett undertema og det begynner med et filmopptak fra et tannlegebesøk.

I filmen er det scener fra både venterommet og fra selve tannbehandlingen. Filmen egner seg for samtale om både tannbehandling og om hvordan det kan være å sitte på et venterom her i Norge.

Etter rollespillet gis det informasjon om at voksne betaler for tannbehandlingen, men at personer som har veldig dårlig økonomi kan søke om støtte. Det opplyses også om at barn opp til 18 år rutinemessig blir innkalt til tannlegen, og at denne behandlingen er gratis hvis den skjer på en offentlig tannklinikk. Ungdom mellom 18 og 20 år må betale litt for tannbehandlingen. For barn opp til 18 år som trenger tannregulering dekker en selv 25 %, av kostnadene, mens staten dekker det resterende.

helsestasjon

Temaet innledes med en bildekollasj som egner seg for samtale om helse og helsestasjon. Etter bildekollasjen blir det stilt spørsmål om hva det betyr å ha god helse.

Fysisk god form og at en er lett til sinns, trekkes frem som noen faktorer for god helse. Det blir videre informert om at Helsestasjonen er et åpent og gratis tilbud der friske barn, unge og gravide kan få regelmessig kontroll og rådgivning. Det påpekes at ved sykdom skal en kontakte sin fastlege.

Barn og unge

I dette temaet er det et lengre filmopptak av en mor som er på kontroll med sin datter. Vi ser at datteren veies, måles og vaksineres. Inne hos helsesøster ser vi også tolken som tolker det som sies. Det blir referert til filmen når det i etterkant informeres om helsestasjonens tilbud til barn og unge. Foruten det som trekkes frem fra filmen, nevnes også at syn og hørsel blir undersøkt, og at helsesøster vurderer om barnet utvikler seg som normalt – f.eks. at språket utvikler seg som forventet. Det blir informert om at barn opp til 5 år regelmessig innkalles til helsesøster for kontroll, og at det ved noen kontroller er en lege som skal undersøke barnet.

Temaet avsluttes med informasjon om skolehelsetjenesten. Her kommer en inn på vaksinerings, rådgivning og at barn og unge kan oppsøke helsesøster hvis de ønsker det.

Gravide

Også dette temaet introduseres med et filmopptak. Filmen er ment å fremstille en gravid kvinne som blir undersøkt av ei jordmor ved en helsestasjon. Det er også et kort utdrag fra samtalen etter undersøkelsen. Samtalen tolkes. Jordmor samarbeider med en lege, og noen ganger i løpet av svangerskapet skal den gravide undersøkes av en lege.

familien

Læreplanens emne 3. Barn og familie, sier:

Mål for opplæringen er at deltakeren skal

- få kunnskap om familiemønstre og boformer i det norske samfunnet
- få kunnskap om viktige lover, regler og verdier knyttet til likestilling og barns rettigheter
- få kunnskap om at vold mot barn og andre familiemedlemmer, kjønnslemlestelse og tvangsekteskap er forbudt, og om straffereaksjoner ved slike lovbrudd
- kunne samtale om ulike syn på barneoppdragelse, og om hvordan familier, lokalsamfunn og det offentlige kan bidra til gode oppvekstvilkår for barn og ungdom

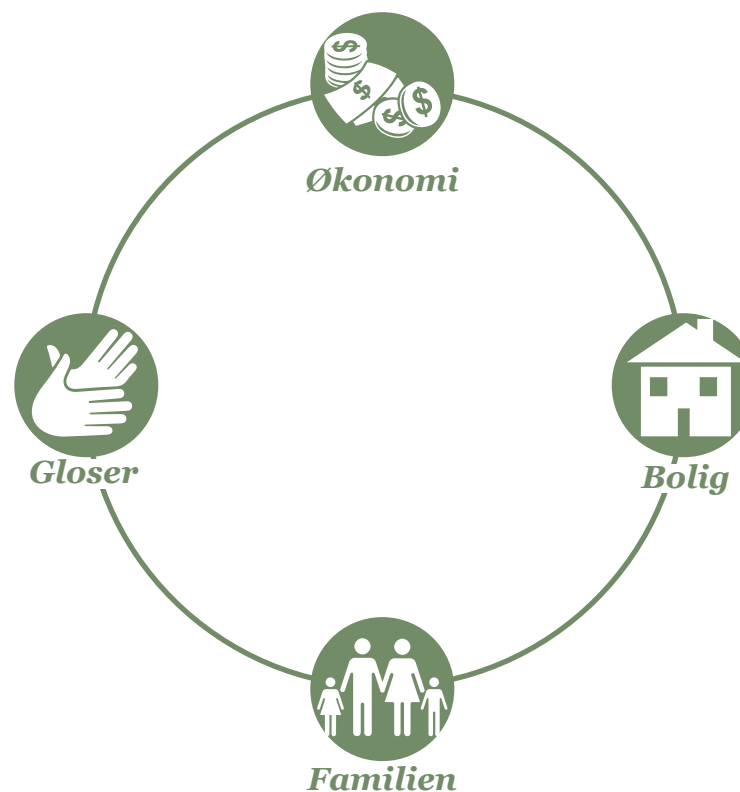
Det 3. målet blir ikke behandlet i vår ressurs. Siden den nye læreplanen ble lansert i siste halvår av vår prosjektperiode, ble det for kort tid å utvikle et innhold til et så viktig tema.

Døves Media har i 2012 avsluttet et prosjekt om vold i nære relasjoner støttet av Extrastiftelsen. Vi håper DVDen "DU ER IKKE ALENE" kan brukes som utgangspunkt til samtale og refleksjon rundt temaet.

Målet med emnet Familien i læringsressursen «I Norge» er at deltakerne skal kunne samtale på norsk tegnspråk om ulike familiemønstre og boformer i Norge, og om familiepolitiske tiltak som kan prege familienes hverdag i Norge.

Emnet består av 3 temaer med undertema og en glosemodul.

Glosemodulen kommer frem på hovedmenyen når emne Familien er aktivert.

økonomi

Økonomi er ikke nevnt eksplisitt i læreplanen, men i forprosjektet til denne ressursen meldte lærere og rådgivere at det er behov for informasjon om personlig økonomi. Økonomi er derfor et eget tema i emnet Familien. Vi har valgt å knytte emnene om personlig økonomi til situasjoner i dagliglivet og temaet presenteres med filmopptak fra ulike konkrete situasjoner.

Lønn

Her ser vi fortelleren åpne lønnslippen sin og forklare at pengene blir satt inn på en konto. Det blir også forklart og vist hva et skattekort er.

MVA

Her har vi filmet en situasjon hvor fortelleren går i butikken og handler. Han ser av kvitteringen at han har betalt MVA og forklarer hva dette er og hva pengene staten får inn via MVA går til.

Penger

I disse opptakene ser vi ulike måter å betale på, med kort eller med kontanter. Det er også opptak av at fortelleren tar ut penger i minibank. Det blir forklart at «kortpenger» og «papirpenger» har lik verdi og at enten man bruker den ene eller den andre betalingsmåten, må man passe på å ikke bruke mer enn det man har til rådighet.

Selvangivelse

Her blir det vist og forklart hva selvangivelse er. Dette en kort forklaring og bør utdypes nærmere om deltakerne skal kunne fylle ut sin egen selvangivelse.

Utgifter

Vi har valgt å filme en situasjon der vi ser at fortelleren får en regning i postkassen og går inn og betaler regningen i nettbanken. Det blir tatt opp at det er viktig å planlegge sin egen økonomi ved å sette av penger slik at man kan betale regninger, enten det er regninger som skal betales hver måned eller regninger som kommer sjeldnere.

Språklige og begrepsmessige presiseringer

Lønn: Begrepene brutto- og nettolønn blir brukt. Det blir ikke forklart grundig hva disse begrepene betyr.

MVA: Det sies her at MVA betyr moms. Det blir ikke forklart hva bokstavene MVA står for.

bolig

Med utgangspunkt i bilder av forskjellige typer boliger blir ulike boformer i Norge presentert. Forskjellen på det å leie og det å eie en bolig blir også forklart.

Leie bolig

Temaet innledes med ett rollespill av en visning på en leilighet. Den som drar på visning er døv og har med seg tolk. Denne filmen kan brukes til å snakke om ulike ting knyttet til det å bo, som for eksempel de ulike rommene, ansvar for vedlikehold i leiligheten og fellesareal og trappevask. Husleiekontrakten som er brukt i dette opptaket finner du til utskrift [HER](#). På slutten av temaet er det en animasjon som er ment å illustrere en dugnad i et borettslag.

Hjelpemidler

Her vises det bilder av noen tekniske hjelpemidler, og det tas opp at det er viktig å få montert ulike varslings-systemer i boligen. Det blir ikke sagt noe om hvor man skal henvende seg for å få ordnet dette da det kan variere fra kommune til kommune.

Forsikring

Det blir gitt en kort innføring om viktigheten av ha forsikring i forbindelse med bolig og reise. Det blir ikke tatt opp ulike typer av forsikring som innboforsikring, husforsikring, livsforsikring osv. Det er viktig for deltakerne å få kunnskap om hvordan ulike forsikringer fungerer og hvordan man kan skaffe seg forsikring. Det anbefales derfor å utdype dette ut over det som blir tatt opp i denne ressursen.

familien

Her blir det snakket om og vist bilder av ulike familiesammensetninger som er vanlig i Norge. Andre temaer er skilsmisse og barnefordeling ved skilsmisse, og likestilling og arbeidsfordeling i hjemmet.

Likestilling

Med utgangspunkt i bilder av menn og kvinner i ulike yrker blir det fortalt at menn og kvinner er likestilte både i hjemmet og utenfor hjemmet, og at det er vanlig at både menn og kvinner er ute i arbeidslivet. Sentrale temaer er lik rett til utdanning, arbeid og rett til lik lønn for likt arbeid, og retten til å styre sin egen økonomi. Det blir referert til Likestillingsloven uten at det blir utdypet.

Det står følgende om likestilling på www.samfunnskunnskap.no:

«Likestillingsloven er skrevet for å fremme likestilling og skal spesielt bidra til å fremme kvinners rettigheter. Målet med loven er å gi kvinner og menn like muligheter til utdanning, arbeid og kulturell og faglig utvikling. Loven pålegger offentlige myndigheter å jobbe aktivt for likestilling mellom kjønnene på alle samfunnsområder. Den pålegger også arbeidsgivere og arbeidslivets organisasjoner å arbeide for likestilling på arbeidsplassene og i organisasjonslivet. Forskjellsbehandling av kvinner og menn er ikke tillatt, men ulik behandling som fremmer likestilling kan være tillatt.»

familien

Barnehage og SFO

I dette temaet informeres det om familiesituasjonen slik den er for de fleste i Norge. Det er vanlig at begge foreldre er ute i jobb og da må barna gå i barnehage eller SFO. Dette illustreres med et rollespill hvor en gutt blir levert i barnehagen av sin far.

Eldreomsorg

Her blir det forklart at det i Norge er vanlig at eldre som ikke klarer seg alene hjemme, flytter til omsorgsbolig eller sykehjem. Det vises en film fra et sykehjem hvor det blir gitt omsorg til eldre. Egenbetaling ved barnehage, SFO og eldreomsorg blir også tatt opp.

Bursdag

Temaet starter med et rollespill som viser en gutt som blir invitert til bursdag. Gutten og moren drar til butikken og kjøper gave, og drar så sammen i bursdag. Det som utspant seg i rollespillet blir i ettkant kommentert. Hva som stod i invitasjonen, blir også lest opp.

På bursdagen er det bare mødre som følger barna. Man kan godt diskutere at det også kan være fedre som følger barna til bursdag. Det blir sagt at det i Norge forventes at foreldrene er på bursdagen sammen med barna når de er små, og at de kan gå alene når de blir litt større.

Språklige og begrepsmessige presiseringer

Egenandel blir ikke formidlet med tegnet EGENANDEL, men formidles på tegnspråk med et innhold tilsvarende noe slikt på norsk: du betaler bare en liten sum. Lærer bør i undervisningen bruke tegnet EGENANDEL slik at deltakerne lærer det språklige uttrykket for begrepet.

Kjøpe gave: I forbindelse med å kjøpe gave til bursdag, sier vi at «man kjøper en gave, den trenger ikke være så dyr». Vi ønsker å få fram at det ikke forventes dyre gaver når man går i barneselskap.

utdanning

Læreplanens emne 5. Utdanning, sier:

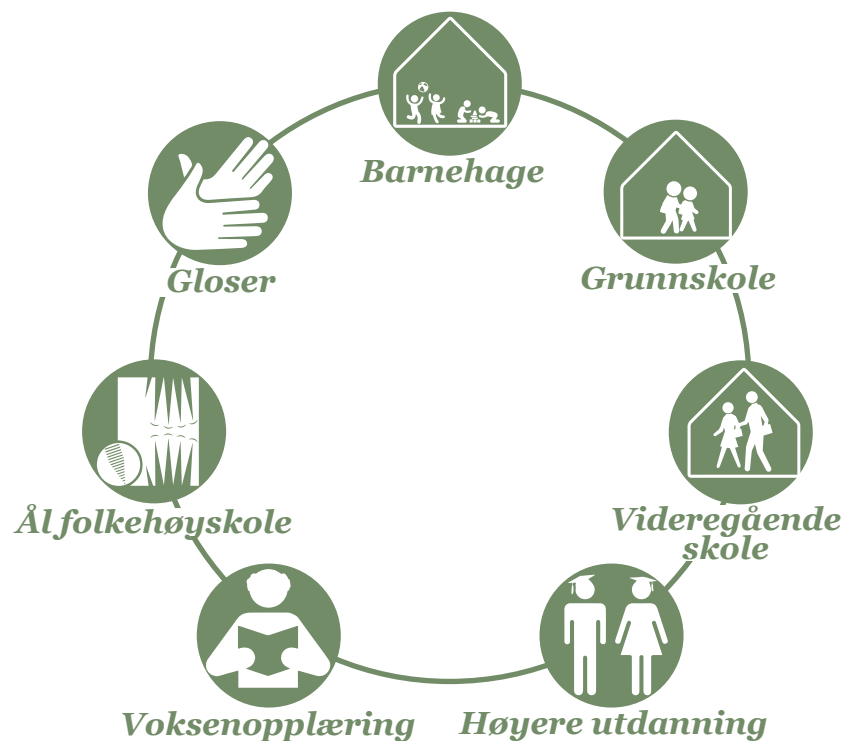
Mål for opplæringen er at deltakeren skal

- få kunnskap om barn, unge og voksnes rettigheter, plikter og muligheter i det norske utdannings systemet, og om hvordan utdanning kan finansieres
- få kunnskap om viktige verdier som det norske skole- og utdanningssystemet bygger på
- få kunnskap om hva som forventes av foreldre i samarbeidet mellom skole og hjem, og om hvordan foreldre kan bidra til å styrke elevenes læring

Målet med emnet Utdanning i læringsressursen «I Norge» er at deltakerne skal kunne samtale på norsk tegnspråk om barn og unges rettigheter og plikter i det norske utdannings systemet, og om former for samarbeid mellom barnehage, skole og foreldre/foresatte.

Emnet består av 6 temaer med undertemaer og en glosemodul.

Glosemodulen kommer frem på hovedmenyen når emne Utdanning er aktivert.

barnehage

Vi har valgt å presentere dette temaet ved å gjøre opptak i Møller barnehage ved Statped. Det er en tospråklig barnehage med tegnspråk og norsk.

Barnehage

I dette temaet informeres det om barnehagen, når barna kan starte i barnehagen og om foreldrebetaling. Det blir også sagt at de ansatte har ansvar for å passe på barna. Vi ser opptak av uteområdet i barnehagen. Det kan brukes til samtale om ulike uteaktiviteter i barnehagen.

I garderoben

Her har vi knyttet innholdet i temaet til garderoben i barnehagen. Det blir snakket om påkledning og ekstra skiftetøy i barnehagen. Det vises et rollespill av en gutt som har med seg matpakke i barnehagen. Deretter blir det tatt opp at barna må ha med seg matpakke dersom barnehagen ikke serverer mat.

Garderoben er et viktig sted for samtale mellom foreldre og ansatte i barnehagen. Er man hørselshemmet og har barn i barnehage hvor ansatte ikke snakker tegnspråk, kan det være utfordrende å få til en god dialog i garderoben da det kan bli mye støy når foreldre leverer og henter barna samtidig.

Når det gjelder det formelle samarbeidet mellom barnehage og hjem, har vi valgt å informere om foreldremøte og foreldresamtale. Til denne informasjonen er det bilder som illustrerer de to samarbeidsformene. Avslutningsvis blir retten til tolk påpekt.

barnehage

Aktiviteter

Fortelleren går i dette opptaket rundt og forklarer hva barna kan gjøre av ulike aktiviteter inne i barnehagen. Barna kan se i bøker eller bli lest for, de kan leke med klosser, kjøre biler, tegne og male, bruke data osv. Det blir også sagt at barna skal lære å være sammen med andre barn, og at barna spiser i barnehagen.

Fortelleren sier at han er i en tospråklig barnehage hvor det snakkes norsk og tegnspråk. Det kan være nyttig for deltakerne å vite at hørselshemmede barn i Norge får et tilpasset barnehagetilbud. Foreldre kan velge at hørende barn skal gå i en tospråklig barnehage dersom de ønsker det.

Stell

Temaet blir framstilt ved konkret å vise; stellerommet på barnehagen hvor de minste barna får bleieskift, rommet der barna vasker hendene og vi ser barnevognene med barna som sover ute.

Språklige og begrepsmessige presiseringer

Tospråklig barnehage: Det blir i dette temaet sagt at Møller barnehage er en tospråklig barnehage med tegnspråk og norsk. For deltakerne vil det kanskje være naturlig med flere språk enn de to for sine barn. Det kan være nyttig å diskutere begrepene tospråklig og flerspråklig.

grunnskole

Innholdet i dette temaet er konkretisert med opptak fra A.C. Møller skole som er en statlig døveskole.

Grunnskole

Her blir det tatt opp at det i Norge er skoleplikt for gutter og jenter. Opptaket hvor det fortelles om samarbeid mellom hjem og skole, gratis skolegang og gratis lån av skolebøker er gjort utenfor lærernes arbeidsrom. I bakgrunnen ser vi reoler med bøker som elevene får bruke i undervisningen.

I klasserommet

I dette temaet har vi gjort opptakene i et klasserom og fra fellesarealet inne på skolen. Det gis informasjon om hva en timeplan er og at det er ulike fag på skolen. Det blir også sagt at elevene må ha med seg bøkene til de fagene de har den aktuelle dagen. Det informeres om lekser og hva elevene kan gjøre i pausene. Her gis også informasjon om at elevene fra 1. til 4. klasse kan være på SFO når skoledagen er tidlig ferdig og foreldrene fremdeles er på jobb. Det er også et bilde av barn som leker ute i SFO-tiden på en skole.

Språklige og begrepsmessige presiseringer

Lekse: Tegnet lekse blir ikke brukt. Det sies: «Læreren gir elevene oppgaver de skal gjøre hjemme».

Friminutt: Tegnet friminutt blir ikke brukt. Det fortelles bare at mellom timene kan elevene slappe av i fellesarealet eller de kan være ute å få frisk luft.

Lærer bør bruke tegnene LEKSE og FRIMINUTT slik at deltakerne lærer det språklige uttrykket for begrepet.

videregående skole

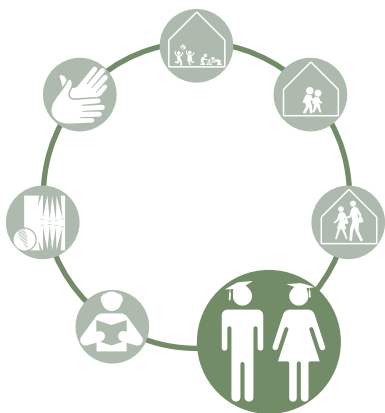
I innledningen til dette temaet er det et opptak fra Nydalen videregående skole i Oslo som er en knutepunktskole for hørselshemmede elever i Oslo. De tegnspråklige elevene får undervisning i felles programfag og studieretningsfag ved skolen. Hvis elevene velger et studieretningsfag som ikke tilbys på skolen, får de denne undervisningen på nærliggende skoler. Undervisningen av de hørselshemmede elevene ved Nydalen videregående skole foregår på tegnspråk eller på norsk ved bruk av tolk.

Dette temaet tar opp at både gutter og jenter har rett til videregående opplæring og at den er gratis. Det blir informert om at alle videregående skoler følger samme læreplan, og hvilke ferier elevene har i løpet av et år.

høyere utdanning

Tema er høyere utdanning for både jenter og gutter. Det opplyses om at det er gratis å studere, men at det er vanlig å ha studielån og en jobb ved siden av studiene. I videoen er det et bilde av et auditorium ved et universitet. Vi sier ikke noe om at studieåret er delt opp i semester og at man må betale semesteravgift. Lærer kan fylle ut med dette i undervisningen dersom man ønsker å gå nærmere inn på høyere utdanning.

voksenopplæring

Temaet starter med et video-opptak fra undervisning av voksne døve innvandrere ved Oslo voksenopplæring, Skullerud. Det blir her sagt at personer som ikke har fullført grunnskole eller videregående skole har rett til voksenopplæring.

Vi sier ikke noe om at retten til voksenopplæring kun gjelder innvandrere som har oppholdstillatelse som danner grunnlag for varig oppholdstillatelse. Reglene kan endre seg og det anbefales derfor å sjekke opp hvilke regler som gjelder til enhver tid slik at deltakerne får riktig informasjon.

Ål folkehøyskole

Her gir vi i en kort presentasjon av Ål folkehøyskole og et bilde av skolen. For mange av deltakerne vil kanskje Ål folkehøyskole være et interessant skoletilbud. Mer informasjon om skolen finnes på skolens [hjemmeside](#).

arbeid

Læreplanens emne 6. Arbeidsliv, sier:

Mål for opplæringen er at deltakeren skal

- få kjennskap til sysselsetting og hovednæringene i Norge
- få kunnskap om jobbsøking og arbeidsformidling, og om rettigheter og plikter som arbeidstaker
- kunne samtale om arbeidslivets kompetansebehov, og om hvordan man får og beholder en jobb, og om fagorganisering, medbestemmelse og arbeidsmiljø

Læreplanmålet «få kjennskap til sysselsetting og hovednæring i Norge» blir ikke tatt opp i dette emnet men blir berørt under emnet Levesett.

Målet med dette emnet er at deltakerne skal kunne samtale på norsk tegnspråk om ulike yrker, ulike sider ved arbeidsmarkedet og om rettigheter og plikter i arbeidslivet.

Emnet består av 4 temaer med undertemaer og en glosemodul. Glosemodulen kommer frem på hovedmenyen når emne Arbeid er aktivert.

søke jobb

Søke hjelp

I dette temaet får man informasjon om hvor man kan få hjelp til å komme ut i jobb. Rådgivningskontoret for døve og døvblinde og NAV er de instansene det henvises til. Det opplyses også at man må bestille tolk hvis man tenker å oppsøke et NAV-kontor. Temaet innledes med en film der en person går til Rådgivningstjenesten for å få hjelp til å søke jobb.

Ulike yrker

Temaet begynner med et videoklipp som viser ulike yrker; sykepleier, maskinoperatør, noen som pakker frukt, forsker, bilmekaniker og lærer. Til spørsmålet om hvilken jobb en kunne tenke seg, er det en animasjonsfilm som illustrerer kroppsarbeid, kontorarbeid og omsorgsarbeid.

Utdanning

Her tar vi opp at ulike jobber krever ulik utdanning. Noen jobber krever flere års skolegang, mens andre jobber krever bare korte kurs eller kort opplæring. For å illustrere dette er det brukt bilder av ulike typer utdanninger og kurs.

Drømmejobb

Temaet illustreres ved at vi får se bilder og film av en person som ønsker å jobbe i barnehage. Han oppsøker en barnehage for å spørre om det er ledig jobb. Barnehagen har ikke ledig jobb, men han får jobb som vaktmesterassistent. I filmen ser vi ham koste og feie utenfor barnehagen. Her kan man diskutere med deltakerne hvordan man kan oppsøke bedrifter for å spørre om jobb. For eksempel kan det være lurt å ta med seg papirer på utdanning eller attester fra tidligere jobber. Man kan også ta opp hvordan man bør te seg i en slik situasjon, og om det å ta en annen jobb enn den man aller mest ønsker seg, mens man fortsette å søke på "drømmejobben".

Søke jobb

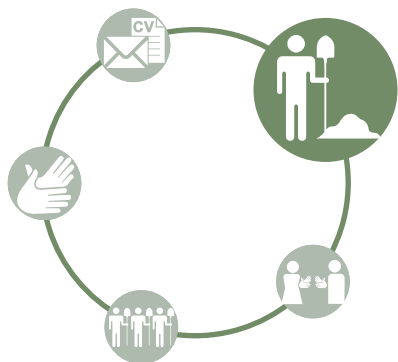
To personer samtaler i dette videoopptaket om jobbannonse, jobbsøknad, CV og jobbintervju.

i arbeidslivet

Arbeidsavtale

Her gis en kort innføring i rettigheter og plikter i arbeidslivet og hva som skal stå i en arbeidskontrakt. Eksempel på arbeidskontrakt finnes under emnet Arbeidsavtale i produktet "Velkommen som arbeidstaker" på www.erher.no. Der er det informasjon på tegnspråk om hva som skal fylles ut i de ulike feltene i kontrakten.

Arbeidstid

Temaet presenteres med en film av en person som kommer for seint på jobb. Filmen kan brukes som utgangspunkt for diskusjon om arbeidstid og viktigheten av å komme tidsnok på jobb.

Sykdom

Her tar vi opp hva man skal gjøre dersom man blir syk og ikke kommer seg på jobb, og at man må få sykemelding dersom man er borte fra jobben over lengre tid.

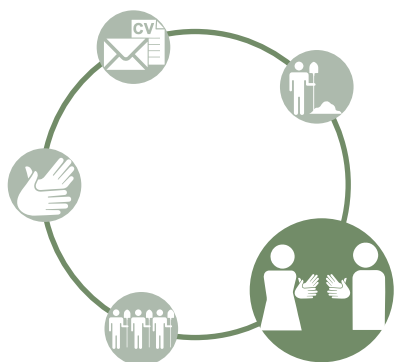
kommunikasjon

Kommunikasjon

Bilder av ulike tolkesituasjoner blir vist, og det blir tatt opp at det er viktig å oppfatte og bli oppfattet i en arbeidssituasjon.

Tolk

Temaet innledes med et videoopptak av en tolkesituasjon på en arbeidsplass. Rett til tolk i arbeidslivet blir tatt opp, og at ikke alle hørende er vant til å bruke tolk og dermed kan bli litt usikker. Et videoeksempel som illustrerer en hørende som ikke er vant til å bruke tolk, finner du i emnet Døv i Norge/Språk/Bruk av tolk.

kommunikasjon

Tolk via 3G

Temaet starter med et eksempel på hvordan tolk kan brukes dersom man er forberedt og har bestilt tolk. Det er ikke alltid man vet på forhånd at man trenger tolk, da kan man benytte seg av tolk via 3G. Videoen viser eksempel på en snekker som bruker tolk via 3G for å få instruksjoner på arbeidsplassen. Det blir tatt opp at det er viktig at en skjønner det som blir sagt for å unngå misforståelser, og for at jobben skal bli utført riktig.

Døv som tolk

Å kunne bruke en döv som tolk, er ikke en rettighet den døve har. Vi har likevel valgt å ta det med da det er en mulighet i enkelte situasjoner, og kan være nyttig for døve innvandrere. Videoklippet viser hvordan en döv ikke forstår når en tolk oversetter, men ved hjelp av den døve tolken får en mer visuell framstilling av budskapet og dermed oppfatter innholdet.

Kroppsspråk

Selv om man på arbeidsplassen har rett på tolk, kan det likevel oppstå situasjoner hvor døve og hørende arbeidskollegaer møtes uten tolk. I videoen ser vi eksempel på en uformell samtale mellom to arbeidskollegaer som tilfeldig møter hverandre. Den hørende kan ikke tegnspråk, men de to klarer likevel å gjøre seg forstått ved bruk av mimikk og kroppsspråk.

arbeidsmiljø

Arbeidsmiljøloven

Arbeidsmiljøloven regulerer arbeidsgivers og arbeidstakers plikter og rettigheter i arbeidsforholdet. Vi har vektlagt de tre områdene; arbeidsgivers ansvar, arbeidstakers ansvar, og trakassering. I de påfølgende tre temaene går vi nærmere inn på hver av de tre områdene.

Trakassering

Fortelleren sier i dette avsnittet at man skal støtte og oppmuntre hverandre. Diskuterer med deltakerne hvem som skal støtte og oppmuntre hverandre, og hva det vil si. Det har vært en utfordring å visualisere trakassering og mobbing. Vi har med et kort klipp hvor en person har problemer og søker hjelp, men blir avfeid. Temaet har en illustrasjon av trakassering som kan brukes som utgangspunkt i diskusjonen.

Tilrettelegging

Her nevner vi eksempler på ulike hjelpemidler som kan være nyttige og nødvendige for arbeidstakere å vite om. Ikke alle arbeidsgivere har kunnskap om hva som finnes av hjelpemidler. Det er derfor nyttig for den døve å selv sette seg inn i hva som kan hjelpe i den enkelte arbeidssituasjon. Vi har ikke sagt noe om hvor man kan henvende seg for å få de ulike hjelpemidlene. Det vil avhenge av hvor i landet man bor. Temaet blir illustrert med bilder av ulike hjelpemidler.

Andre ressurser som tar opp rettigheter og plikter på arbeidsplassen

Jobbe i Norge er en ressurs som er laget for døve innvandrere som har bodd en stund i Norge I det produktet blir disse temaene tatt opp: rett til tolk, arbeidsavtale, arbeidstid og sykdom.

Velkommen som arbeidstaker er et produkt laget for elever i videregående skole og som tar for seg rettigheter og plikter i arbeidslivet og HMS. Dette produktet sier også noe om arbeidstilsynet, verneombud og sikkerhet på arbeidsplassen. Produktet er rettet mot bygg- og anleggsbransjen, men kan også brukes i forhold til HMS- arbeid i andre yrker

Sjefens ansvar

Hva som er sjefens ansvar på arbeidsplassen blir tatt opp her. Temaet blir illustrert med bilder.

Ansattes ansvar

I dette temaet tar vi opp arbeidstakers plikt til å varsle dersom han opplever at arbeidsplassen ikke er trygg. Det oppfordres til å ta kontakt med tillitsvalgt eller verneombud dersom man synes det er vanskelig å si ifra direkte til sjefen. Vi forklarer ikke begrepene verneombud og tillitsvalgt. Trygge og farlige arbeidssituasjoner blir illustrert med bilder og tegninger.

Levesett

Læreplanens emne 2. Historie, geografi og levesett sier:

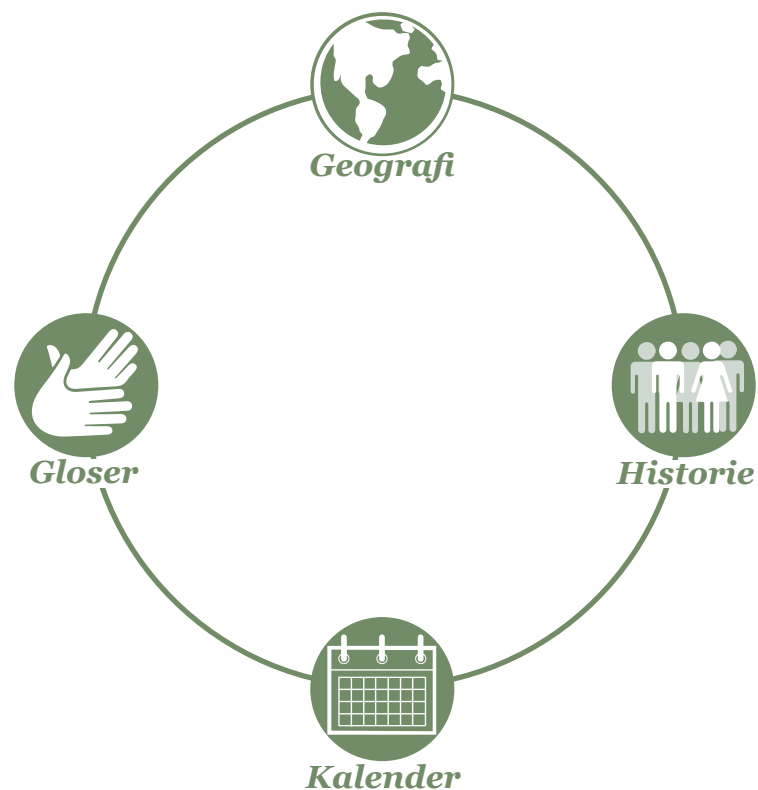
Mål for opplæringen er at deltakeren skal

- få kjennskap til noen av de viktigste prosessene som har dannet grunnlaget for framveksten av det moderne Norge
- få kunnskap om hvordan beliggenhet, klima og landskap preger bosetting, arbeidsliv og levesett
- få kunnskap om noen viktige merke- og helligdager, og hvordan disse markeres
- kunne samtale om ulike levesett, tradisjoner og syn på religion, og om endringer på disse områdene over tid

Målet med emnet Levesett er at deltakerne skal kunne samtale på norsk tegnspråk om utviklingen av det Norge vi har i dag, bosetting og sysselsetting i Norge, og om hendelser i kalenderen som berører vår hverdag.

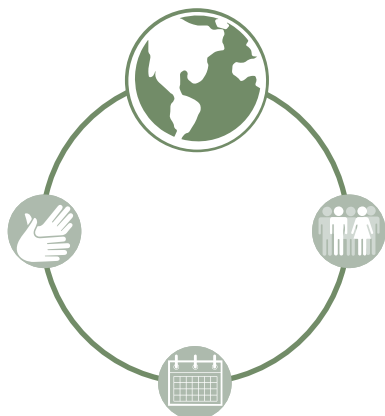
Emnet består av 3 temaer med undertema og en glosemodul.

Glosemodulen kommer frem på hovedmenyen når emne Levesett er aktivert.

geografi

Landsdeler

I dette temaet får en vite at Norge er delt inn i fem landsdeler og 19 fylker. Dette blir visualisert med et animert norgeskart.

Bosetting

Her blir det brukt en animasjon til å illustrere lansksp, bosetting og sysselsetting i Norge. Dette er en relativt kort tegnspråktekst, men sammen med animasjonen gir mye informasjon. Her er det mye man kan stoppe opp ved i undervisningen.

historie

I dette temaet tar vi opp utviklingen av det mangfoldet vi har i Norge i dag. Det har gjennom historien kommet mange folkegrupper til Norge, men også nordmenn har emigrert til andre land. Eksempel på det er utvandringen til Amerika på 1800-tallet.

Oljefunnene i Norge på 1960-tallet førte til stor etterspørsel etter arbeidskraft og dermed økt innvandring. Den store innvandringen gjorde at det kom flere til Norge enn det var arbeid til, og vi fikk på 1970-tallet innvandringsstopp. Temaet blir illustrert med animasjon.

kalenderen

I dette temaet tar vi opp kalenderen og grunnlaget for de røde dagene i kalenderen. Vi sier at kristendommen har formet vår kalender og at de fleste røde dager er knyttet til religion. Men som dere vil se i de andre undertemaene blir både 1. mai og 17. mai tatt opp. Måneder, uker og ukedager blir forklart ved hjelp av illustrerende animasjoner.

Mars-april

Her blir helligdagene i forbindelse med påske forklart. Temaet blir illustrert med bilde.

Mai

I dette temaet tar vi opp hvorfor vi markerer 1. mai, Kristi Himmelfartsdag og pinse. Temaet blir illustrert med animasjon av kalenderen.

Nasjonaldag

Her forklares bakgrunnen for at vi feirer 17. mai. I den forbindelse vises det et bilde av mennene på Eidsvoll. Vi ser også bilder fra 17. maifeiring, deriblant et bilde fra en døveforening, og et bilde av det norske flagget. Fortelleren har pyntet seg med dress og 17. maisløyfe. Samenes dag den 6. februar er også et tema og det er bilde av samisk klesdrakt og det samiske flagget.

Desember

Vi får her en presentasjon av norske juletradisjoner. Temaet blir illustrert med bilder fra norsk julefeiring.

Språklige og begrepsmessige presiseringer

Helligdag: Vi omtaler helligdager på kalenderen som «røde dager» da er butikker, skoler og barnehager stengt». Det har vi valgt å gjøre fordi vi mener dette er viktige opplysninger.

Bevegelig helligdag: Vi har valgt å forklare bevegelig helligdag med å si at det er en rød dag i kalendren som flytter på seg fra år til år.

demokrati

Læreplanens emne 7. Demokrati sier:

Mål for opplæringen er at deltakeren skal

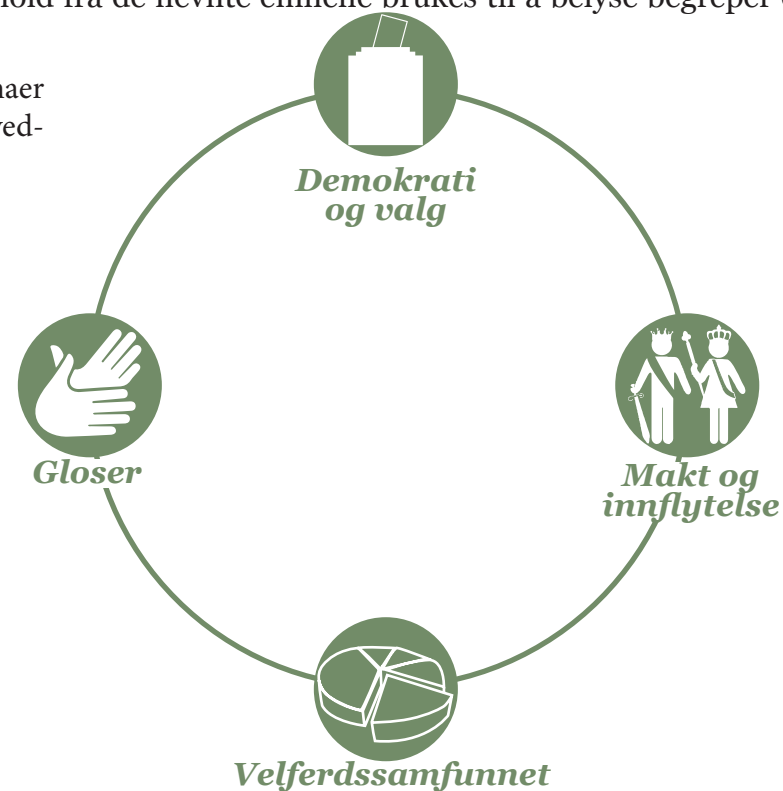
- få kjennskap til viktige aktører og prosesser i det norske politiske systemet
- få kunnskap om viktige prinsipper for demokratisk deltakelse som stemmerett og yrings- og organisasjonsfrihet
- få kunnskap om bakgrunnen for den moderne velferdsstaten, og om hva som menes med «skattefinansiert velferd»
- få kjennskap til noen viktige sammenhenger mellom styreform, rettsstat og grunnleggende menneskerettigheter
- kunne samtale om den enkeltes rettigheter og muligheter, og om hvorfor velferdssamfunnet er avhengig av innbyggernes oppslutning og bidrag
- kunne samtale om hvordan man kan påvirke samfunnet gjennom deltakelse i offentlig debatt, organisasjoner og partier og ved bruk av medier

Grunnlaget for den enkeltes forståelse av et samfunn – et samfunnsliv - er oppdragelsen, som er forskjellig alt etter hvilket samfunn en har vokst opp i. Læringsressursen «I Norge» kan være et bidrag til at døve innvandrere får kunnskap om den norske kulturen og hvordan det norske samfunnet er skrudd sammen.

Målet med emnet Demokrati er at deltakerne skal kunne samtale på norsk tegnspråk om det norske samfunnslivet og demokrati som samfunnsform.

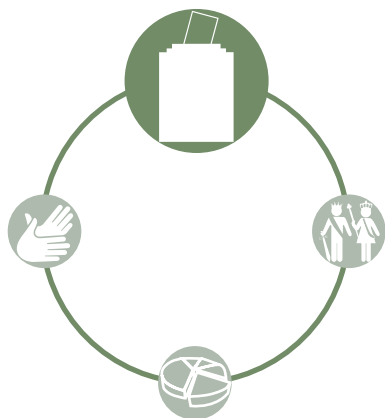
Bakgrunnskunnskaper er grunnleggende for å kunne avlese fagtekster. For å tilrettelegge for deltakernes forståelse og deltakelse bør emnene Helse, Familien, Utdanning og Arbeid gjennomgås før deltakerne begynner med emnet Demokrati. Dette fordi innhold fra de nevnte emnene brukes til å belyse begreper og fenomener i dette emnet.

Emnet Demokrati består av 3 temaer med undertemaer og en glosemodul. Glosemodulen kommer frem på hovedmenyen når emne Demokrati er aktivert.

demokrati og valg

Demokrati

som styresett blir forklart med at det er folket som bestemmer hvem som skal styre landet. Temaer som tas opp er stemmegivning, politiske partier og deres partiprogram samt hvordan en som borger kan forberede seg til en skal avgi stemme. For å understøtte det språklige innholdet har vi valgt et bilde av en person ved en stemmeurne og logoene til de største partiene.

Valg

I dette temaet redegjøres det for både stortingsvalg og lokalvalg. I fremstillingen av hva et stortingsvalg er, brukes et bilde av Stortinget og en illustrasjon som er ment å illustrere at alle stemmeberettigede i Norge kan stemme ved stortingsvalg. Lokalvalg blir forklart og illustrert ut fra fylkes – og kommuneinndelingen. Lokalvalgene blir eksemplifisert med en person fra Bodø som skal stemme ved fylkestings- og kommunevalg. Til eksemplet er det en animasjon som viser det geografiske nedslagsfeltet. Til slutt i dette temaet blir det poengtert at selv om flertallet har avgjørende innflytelse, skal det også tas hensyn til mindretallets interesser.

Stemmerett

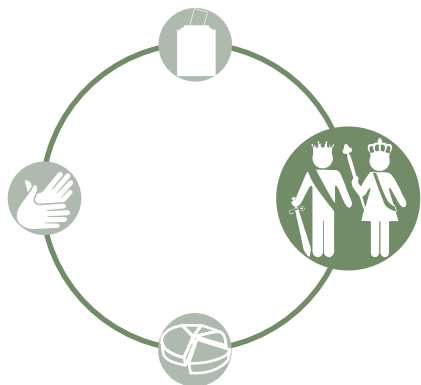
Det vil være en fordel om deltakerne har vært igjennom temaet «Valg» slik at de kjenner til stortingsvalg og lokalvalg, før de lærer om stemmerett. Her i dette temaet informeres det om hvem som er stemmeberettiget ved stortingsvalg og lokalvalg, og at det er hemmelige valg i Norge. Hemmelig valg blir illustrert med et bilde av mennesker i stemmeavlukker.

makt og innflytelse

Monarki

Med utgangspunkt i bilder av slottet og kongefamilien blir det redegjort for begrepet monarki. Det henvises til Danmark og Norge når det blir forklart at land kan ha en regjerende Dronning eller en Konge som monark. Det blir opplyst om at monarken har liten makt når det gjelder det å styre landet. Det poengteres at det ikke er folket som velger hvem som skal være konge eller dronning, men at det går i arv. Dette konkretiseres med en forklaring ut fra et bilde av kong Harald, kronprins Håkon og prinsesse Ingrid Alexandra.

Storting og regjering

Her gis det informasjon om Stortingets sammensetning, og at diskusjonene i Stortinget er åpne for publikum. Det presiseres at publikum ikke kan ta ordet. Stortinget har flere viktige oppgaver, men disse utdypes ikke i dette temaet. Det blir sagt at regjeringen legger frem saker for Stortinget som diskuterer sakene og gjør vedtak. Vedtakene leveres tilbake til regjeringen som skal gjennomføre sakene slik Stortinget har bestemt.

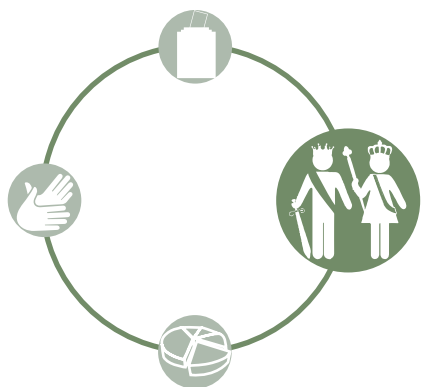
Det som trekkes frem av regjeringens oppgaver, er å fremme lovforslag og utarbeide statsbudsjett. Når det gjelder statsbudsjettets inntekter henvises det til skatter og avgifter, og oljeinntekter. På utgiftssiden trekkes frem overføringer til kommuner og fylker som bla skal betale for grunnskole, videregående skole og barnehager. Det nevnes også at regjeringen bevilger penger til høgskoler, universitet og sykehus. Vi vil anbefale at emnene Helse, Familien, Utdanning og Arbeid gjennomgås før temaet Storting og regjering. Da vil eksemplene på inntekter og utgifter i statsbudsjettet være kjente for deltakerne.

Det blir også informert om at regjeringssjefen heter statsminister og at regjeringen består av statsministeren og statsråder som har ansvar for bestemte områder. Det gis også en forklaring på hva et statsråd er, og at det er kongen som styrer statsrådet.

I fremstillingen av temaet Storting og regjering er det bilder av stortingsbygningen og stortings salen, og av regjeringen Stoltenberg II. Det er også et bilde av Stoltenberg II i statsråd (2012).

makt og innflytelse

Domstolene

som konfliktløsende organ blir vektlagt i dette temaet. Det blir fremhevet at domstolene er et nøytralt og selvstendig organ som ikke skal la seg påvirke av Storting og regjering - heller ikke av media. I presentasjonen av domstolene brukes en illustrasjon av en rettsal med de ulike aktørene. Denne egner seg godt til samtale om aktørenes roller i en rettssak.

Makt

Maktfordelingsprinsippet blir forklart med utgangspunkt i illustrasjoner av de tre statsmaktene; Stortinget, Kongen i statsråd og Domstolene. Hva som er deres ansvarsområder blir også tatt opp.

Media

Sentralt i dette temaet er ytringsfriheten, mediernes påvirkningsmuligheter og deres rolle som demokratiets «vaktbikkje».

Språklige og begrepsmessige presiseringer

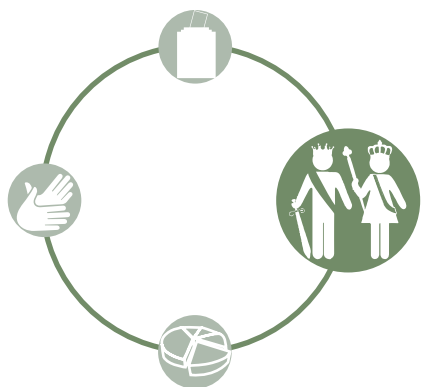
Å bryte loven: Det blir brukt to ulike tegn for begrepet å bryte loven. Da vi arbeidet med den språklige tilretteleggingen av temaet ble vi gjort oppmerksom på antagelsen om at enhåndstegnet for det å bryte loven er mer kjent enn tohåndstegnet. Vi har valgt å bruke begge tegnene. Enhåndstegnet brukes når det er andre enn domstolen som er subjektet i setningen, mens tohåndstegnet brukes når domstolen er subjektet i den språklige ytringen. Denne språklige fremstillingen kan brukes til å diskutere språkbruk i formelle og uformelle situasjoner.

makt og innflytelse

Rettigheter og frihet

Menneskerettigheter, likestilling, ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet er innholdsrike begreper. Å lage et tema om disse begrepene, med en språkføring tilpasset en målgruppe som er i ferd med å lære seg norsk tegnspråk, har vært en utfordring. Vi har valgt å berøre de nevnte begrepene i en samtale mellom to personer. Her følger en skriftlig gjengivelse av samtalen:

Ipek: Jeg lurer på om menn er bedre stilt enn kvinner?

Knut B: Nei, menn og kvinner er likestilte. I Norge er det ikke forskjell på folk - alle har lik verdi. Personer fra ulike steder i verden, som kommer hit med et ønske om å bosette seg i Norge, kan være bekymret for om de er mindre verdt enn vi andre som bor her. Men det er de ikke - alle er like mye verdt.

Ipek: Men hva med personer som er muslimer, katolikker og jøder og deres religion – har de ulik verdi?

Knut B: Nei, de har den samme - alle har lik verdi. Personers religiøse tilhørighet legger man seg ikke opp i - og staten overvåker ikke religiøs aktivitet.

Ipek: Men det er vel slik at personer står fritt til å ikke tilhøre en religion?

Knut B: Det er riktig. Det er også slik i Norge at man fritt kan ytre sine meninger, skriftlig, uttale seg på TV eller at man legger ut sine synspunkter på internett. Personer med ulike meninger kan også fritt debattere sine synspunkter. La oss si at jeg ikke er fornøyd med de som sitter ved makta, og ønsker en endring. Da kan jeg ytre meg ved å gå i demonstrasjonstog og politiet kan ikke anholde meg. Men jeg har ikke lov til å trakassere og diskriminere andre med mine ytringer. Vi har lover som forbyr diskriminering.

Ipek: Men hva med døve, blinde og de som sitter i rullestol – er de mindre verdt enn andre?

Knut B: Nei, de har samme verdi som andre.

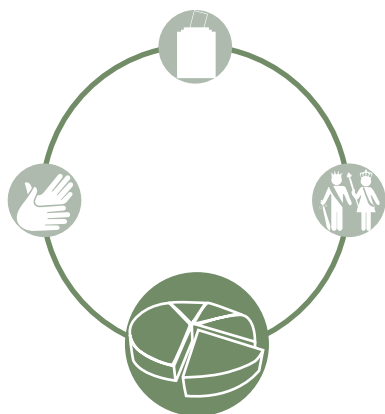
Ipek: Men har man i Norge en organisasjon for døve?

Knut B: Ja, Norge har en organisasjon for døve. Døve har organisert seg for å diskutere og kjempe for sine interesser. Vi har også andre organisasjoner som diskuterer og kjemper for saker som angår dem. Staten overvåker ikke disse organisasjonene.

Ipek: Så bra!

velferdssamfunnet

Velferdsstaten

I forklaringen av velferdsstaten vises det til ulike velferdsgoder. Disse velferdsgodene er tema i andre emner her i læringsressursen. Det vil kunne lette deltakernes forståelse av begrepet velferdsstaten om de på forhånd har vært igjennom emnene Helse og Utdanning. De bildene som der brukes til å illustrere ulike velferdsgoder gjenbrukes her i temaet om velferdsstaten. Tanken er at bildene kan fungere som «knagger» til det innholdet deltakerne har gjennomgått tidligere.

Det blir opplyst om at Norge kalles en velferdsstat fordi det offentlige betaler mye av vår velferd. Noen av statens inntektskilder, som oljeinntekter og skatter og avgifter, blir trukket frem. Det påpekes også at det er viktig med gode kontrollrutiner slik at folk ikke lurer til seg mer enn de skal ha.

Skatt

Temaet begynner med et videoklipp fra emnet Familien/Økonomi/Selvangivelse. Viktigheten av at vi betaler skatt for opprettholdelsen av velferdsstaten blir eksemplifisert med at vi kan utsettes for en ulykke, bli syke eller arbeidsledige, og da trenge hjelp fra staten. NAV blir nevnt i den forbindelse.

Glosene vises med stillbilde, video og ordbilde. Videoavspillingen av tegnet er med norsk tale. Der det har vært mulig illustreres begrepens innhold med bilder. Bildene er hentet fra emnene slik at de er gjenkjennbare for deltakerne.

Når det gjelder stillbildene viser disse startposisjonen til tegnet. Sluttposisjonen ser en i videovinduet når tegnet er avspilt.

Døv i Norge

Helse

Familien

Utdanning

Arbeid

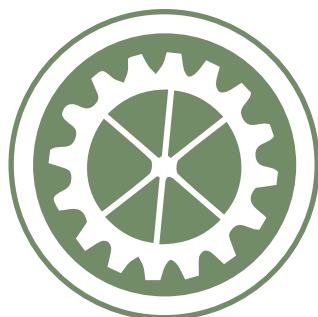
Levesett

Demokrati

tekniske tips

Nettsiden fungerer ikke

I denne lærerressursen bruker vi HTML5-teknologien som gjør ressursen tilgjengelig for de fleste plattformer fra smarttelefoner/nettbrett til PC. Det hender at man må oppgradere nettleseren for å kunne se nettsiden riktig. Nettsiden er testet med disse nettleserne:

- Google Chrome (anbefales!)
- Mozilla Firefox
- Opera
- Safari
- Internett Explorer 9 eller nyere

Nettsiden er for liten/stor

De fleste nettleserne har en zoom-funksjon som lar deg zoom ut eller inn. Trykk CTRL og PLUSS (+) for å forstørre. Eller CTRL og MINUS (-) for å forminske.

For Mac-brukere: Tast CMD og PLUSS eller CMD og MINUS.

Videoen spiller ikke av

Av og til hender det at videoavspilleren til nettleseren har problemer. Prøv å oppgradere nettleseren eller bruk en annen nettleser. Hvis problemet vedvarer, kan du prøve å kontakte med oss via epost: erher@statped.no

Videoen i fullskjerm

Google Chrome, Mozilla Firefox, Opera, Safari og Internett Explorer 10 og nyere lar deg se videoen i fullskjerm ved å klikke på hjørnet nederst til høyre på videobildet. I skrivende stund har Internett Explorer 9 og eldre ikke støtte for fullskjerm.

Kontakt oss

Er det noe du lurer på eller ønsker å kontakte oss, bruk eposten: erher@statped.no